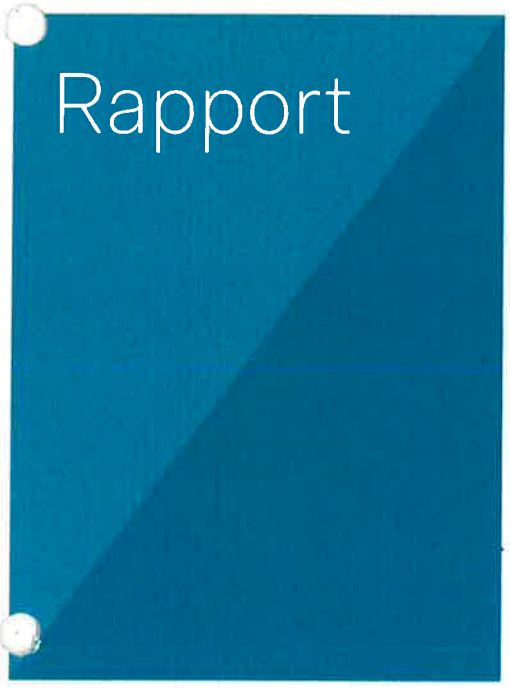
PBLQ
ZENC

Het duurzaamheidsbeleid van de BEL-gemeenten

voor een sterke publieke sector

Advies

Publieke sector

Open Data

Innovatie

Expertise

Onafhankelijk

Procesoptimalisatie

Creatieve oplossingen

Ontwikkeling

Decentralisaties

Onderzoek

Het duurzaamheidsbeleid van de BEL-gemeenten

Korte toets Rekenkamercommissie BEL-gemeenten

project 03760
versie definitief
datum 7 april 2014

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	**4**
1.1	Aanleiding	4
1.2	Opdrachtformulering	4
2.	**Bevindingen**	**5**
2.1	Ambities en beleid	5
2.2	Activiteiten	6
2.3	Beschikbare subsidies en leningen	8
2.4	Toekomstig beleid en activiteiten	10
2.5	Monitoring en evaluatie	10
2.6	In landelijk perspectief	12
3.	**Conclusies**	**14**
Bijlagen		**17**
Bijlage I – Normenkader		17
Bijlage II – Werkwijze		17
Bijlage III – Geïnterviewde personen		18
Bijlage IV – Bestudeerde documentatie		18
Bijlage V – Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid - Ingezette acties		19
Bijlage VI – Aanvullend Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid Eemnes		21

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In december 2009 is door de raden van de gemeenten Blaricum en Laren en in januari 2010 door de raad van de gemeente Eemnes het Startdocument Klimaatbeleid vastgesteld. Hierin zijn de ambities voor het klimaatbeleid beschreven. In de formulering van dit klimaatbeleid leggen deze gemeenten de nadruk op het terugdringen van de CO_2-uitstoot door bewoners, bedrijven en de eigen gemeentelijke organisatie. Hiertoe worden verschillende middelen ingezet, met name het bevorderen van duurzaam energiegebruik.
De Rekenkamercommissie was nieuwsgierig in hoeverre de gemeenten op koers liggen. In opdracht van de Rekenkamercommissie van de BEL-gemeenten heeft PBLQ Zenc een korte toets uitgevoerd naar de mate waarin de gemeentelijke ambities en doelstellingen met dit klimaatbeleid worden gehaald. Deze notitie beschrijft de belangrijkste bevindingen.

1.2 Opdrachtformulering

Het doel van de korte toets is het bieden van inzicht in de effectiviteit van het klimaatbeleid in respectievelijk Blaricum, Eemnes en Laren. De vraagstelling luidt:

In hoeverre worden de doelstellingen van de gemeenten Blaricum, Eemnes en Laren op het gebied van het klimaatbeleid gehaald?

De bijbehorende deelvragen zijn:

1. Welke ambities en welk beleid hebben de drie gemeenten met betrekking tot het klimaat?
2. Welke activiteiten ondernemen de drie gemeenten om hun inwoners en ondernemers te stimuleren om een bijdrage te leveren aan het klimaatbeleid?
3. In hoeverre zijn er subsidies beschikbaar op het gebied van klimaatbeleid, voor zowel gemeenten als voor inwoners en ondernemers?
4. In welke mate wordt het klimaatbeleid gemonitord en geëvalueerd door de gemeenten?
5. Hoe verhoudt het klimaatbeleid van de BEL-gemeenten zich ten opzichte van vergelijkbare gemeenten?

2. Bevindingen

2.1 Ambities en beleid

"Gemeenten, provincies en waterschappen hebben in toenemende mate eigen ambities op het gebied van klimaat en duurzaamheid. Zij spelen een cruciale rol in het bereiken van de nationale en Europese doelstellingen op het gebied van klimaat en duurzaamheid."[1] Met deze passage begint de door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu in 2011 opgestelde 'Klimaatagenda'.
De gemeenten Blaricum, Eemnes en Laren waren zich al voor 2011 bewust van het belang van hun bijdrage. Met het vaststellen van het Startdocument Klimaatbeleid hebben de BEL-gemeenten in 2009 (Blaricum en Laren) en 2010 (Eemnes) het gezamenlijke klimaatbeleid geformuleerd. Dit startdocument vormt het eindresultaat van de Bestuursopdracht Klimaatbeleid en duurzaam bouwenbeleid.[2]
In het Startdocument Klimaatbeleid wordt de op dat moment beschikbare kennis over het werkveld beschreven. Tevens is voor elke gemeente bepaald voor welke CO_2-uitstoot burgers en bedrijven op dat moment verantwoordelijk zijn. Daaraan gekoppeld wordt aangegeven welke ambitie de gemeenten, zowel inhoudelijk als financieel, kunnen kiezen om een actief klimaatbeleid te voeren.

In het startdocument zijn vier ambitieniveaus op het gebied van het klimaatbeleid beschreven. Dit begint bij de 'nulvariant' waarin de gemeenten louter aan minimale wettelijke verplichtingen zouden voldoen en daarvoor geen extra investeringen zouden doen. Daarnaast is er een keuze voor de zogenaamde 'lokale variant', een 'basisvariant' en een 'plusvariant'. De lokale variant heeft betrekking op 'praktische en voor de gemeenten haalbare doelen'. Bij de basisvariant vormt het basispakket uit de Stimuleringsregeling van Lokaal Klimaatbeleid (deze regeling wordt uitgevoerd door SenterNovem) het uitgangspunt, terwijl de plusvariant verwijst naar het pluspakket uit diezelfde Stimuleringsregeling.

De raden van Blaricum, Eemnes en Laren hebben gekozen voor de zogenaamde 'lokale variant'. Deze variant behelst de volgende ambities en voorgenomen acties:

- Het realiseren van een duurzame overheid; In 2010 moet 75% van de inkoop duurzaam plaatsvinden, in 2015 100%;
- De BEL-combinatie verduurzamen, duurzaam denken en duurzaam doen, op alle beleidsterreinen en in de totale uitvoering;
- Alle gemeentelijke onderdelen (gemeentelijke panden, gemeentewerf, gemalen, pompen etc.) laten overstappen op groene stroom;
- De openbare verlichting binnen de afzonderlijke gemeenten laten overschakelen op groene stroom en naar de toekomst toe ook op LED-verlichting;

---

1 Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Klimaatagenda 2011-2014. Den Haag, 2011.
2 Overigens impliceert dit niet dat deze gemeenten voor 2009 geen enkele aandacht hadden voor het klimaat en energiebesparing. Zo heeft Blaricum in 2005 bij plannen voor de Blaricummermeent duurzaamheidsmaatregelen genomen waarvoor de gemeente onlangs een 'Award' is toegekend.

- De gehele gemeentelijke bedrijfsvoering dient CO_2-neutraal te worden;
- Diverse energiebesparingsprojecten (gemeentelijke gebouwen, bestaande woningbouw, huur etc.);
- Duurzaam bouwen.

Het Startdocument Klimaatbeleid kent een zogenoemd 'A-deel' en 'B-deel'. In het 'A-deel' staat het beleid dat alle drie de gemeenten willen voeren. Het gaat om: duurzame overheid, duurzaam inkopen, stimuleren energiebesparing en duurzaam bouwen, afspraken maken met woningcorporaties en duurzame mobiliteit. In een 'B-deel' staan de lokaalspecifieke plannen. In bijlage V bij deze korte toets zijn zowel de gezamenlijke activiteiten (het A-deel) als de lokaalspecifieke plannen (het B-deel) benoemd. Tevens is in de bijlage aangegeven wat bekend is over de uitvoering en de resultaten van de ingezette activiteiten.

In het Startdocument is op basis van een in 2008 uitgevoerde CO_2-scan de CO_2-uitstoot door bewoners en bedrijven in de gemeenten bepaald. Dit geeft het volgende beeld (peiljaar 2008).

Gemeente	**CO_2-emissie (kton)**	**CO_2-emissie (kton) verkeer buiten bebouwde kom**
Blaricum	41,9	14,5
Eemnes	40,4	92
Laren	54,2	46

Er is apart melding gemaakt van de CO_2-emissie door verkeer buiten de bebouwde kom, omdat dit gegeven, mede vanwege de rijkswegen in en om de gemeenten nauwelijks door de gemeente zelf is te beïnvloeden. Wat de CO_2-emissie binnen de bebouwde kom betreft wordt voor alle drie de gemeenten in het Startdocument vastgesteld dat deze beneden het landelijk gemiddelde ligt. Voor de alle drie de gemeenten laat zich dat verklaren door de afwezigheid en energie-intensieve industrie binnen de gemeenten. In de drie gemeenten zijn de huishoudens verantwoordelijk voor 44% tot 47% van de uitstoot.

Uiteindelijk stellen de drie gemeenten in 2009 als overkoepelende ambitie vast om in 2013 1 tot 3% reductie in CO_2-uitstoot ten opzichte van 2009 te realiseren.

3% reductie impliceert dat de CO_2-emissie in Blaricum in 2013 40,6 kton zou moeten bedragen. Voor Eemnes is dat 39,2 en voor Laren 52,6.

2.2 Activiteiten

Overkoepelende activiteiten
Na vaststelling van het Startdocument Klimaatbeleid hebben de gemeenten in 2010 een Uitvoerings-programma Klimaatbeleid opgesteld. Voor de uitvoering van dit programma hebben de gemeenten budget beschikbaar gesteld. Dat budget bedroeg toentertijd voor Blaricum € 10.000 op jaarbasis en voor Eemnes en Laren € 12.500 op jaarbasis.

Met deze budgetten zijn verschillende activiteiten in uitvoering genomen. Alle sindsdien op basis van dit Uitvoeringsprogramma gestarte activiteiten en hun huidige status (vastgesteld in de zomer van 2013) zijn in bijlage V opgenomen. Uit het overzicht wordt duidelijk dat het merendeel van de activiteiten die 'BEL-breed' zijn ingezet en zich richten op voorlichting en bewustwording, zowel in de eigen organisatie als in de lokale gemeenschap. De meest in het oog springende activiteit is de gezamenlijke inrichting van een

energiebesparingsloket geweest. Hier kunnen bewoners met vragen terecht kunnen en kunnen ze ook adviezen krijgen voor energiebesparing.
Dit loket is inderdaad ingericht en sinds 2011 operationeel. Het bevindt zich fysiek in het kantoor van de BEL-combinatie.

In het vervolg van deze paragraaf wordt het specifieke beleid per gemeente kort beschreven. Zoals gezegd bevat bijlage V het overzicht van alle activiteiten.

Blaricum en Laren
Het beleid van Blaricum en Laren, dat voortkomt uit het Uitvoeringsprogramma, richt zich uitsluitend op de inwoners van deze gemeenten. Het laat bedrijven buiten beschouwing. Deze gemeenten concentreren zich op bewustwording en het geven van voorlichting aan inwoners. Een voorbeeld is het verstrekken van energiebesparings- en isolatietips bij bestaande woningbouw. De verwachting daarbij is dat juist bij bestaande woningen wat dit betreft veel winst is te realiseren, zowel voor de bewoners zelf, in termen van energiebesparing, als daaruit volgend in de reductie van CO_2-uitstoot. Mochten de maatregelen voor isolatie en energiebesparingen investeringen vergen van de bewoners, kunnen deze bewoners desgewenst aanspraak maken op een subsidie bij de gemeente. Dat geldt ook investeringen die de gemeente zelf doet. Zo heeft Laren op het gemeentehuis zonnepanelen geplaatst en wordt conventionele verlichting vervangen door LED-verlichting. Ook daarbij is de gedachte dat deze investeringen zich op termijn zullen terugverdienen.

Eemnes
Zoals blijkt in bijlage V is aanvankelijk de lijst gemeentespecifieke projecten voor Eemnes ongeveer even lang als voor Blaricum en Laren.
In Eemnes wordt echter in 2011 het ambitieniveau fors opgeschroefd. In dat jaar kiest de raad van Eemnes er voor om aanvullend beleid op te stellen en daar extra budget voor ter beschikking te stellen. Een en ander is vastgelegd in het *Aanvullend Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid Eemnes*. Het extra budget bedraagt voor 2012 € 190.000 en voor 2013 en 2014 € 94.000. Het Uitvoeringsprogramma is inhoudelijk voor een belangrijk deel gebaseerd op een door de raad in 2011 vastgesteld Klimaatbeleidsplan 2011-2020. De daarin voorgestelde maatregelen zijn aangevuld en uitgewerkt in een maatregelpakket dat bestaat uit de volgende onderdelen:

- *Actieplan bestaande woningbouw*; dit betreft het streven naar het terugdringen van energieverlies in bestaande woningen, door het bevorderen van isolatie en andere energiebesparende mogelijkheden;
- *"Eemnes in de zon"*; Dit onderdeel betreft het stimuleren van het gebruik van zonnepanelen door inwoners van de gemeente.
- *Stimulering bio-energie*. Het aanvullend uitvoeringsprogramma bevat de volgende toelichting: "Bio-energie is op dit moment, zeker gezien de onwenselijkheid van windenergie in Eemnes, veruit de meest kosteneffectieve wijze voor opwekking van duurzame energie (elektriciteit, warmte en/of groen gas). Door het ruimtelijk mogelijk maken en stimuleren van opwekking van bio-energie zal naar verwachting met een betrekkelijk beperkte gemeentelijke inspanning, een forse stijging van de productie van duurzame energie binnen Eemnes kunnen worden bewerkstelligd."
- *Duurzaam werken in Eemnes*; Met dit deelpakket wordt zowel energiebesparing als opwekking van duurzame energie in de zakelijke sector fors gestimuleerd.
- *De energiezuinige gemeente*; In het aanvullende programma wordt opgemerkt dat de maatregelen die zijn verankerd in het uitvoeringsprogramma klimaatbeleid BEL (bestaand beleid) zich voor een belangrijk deel richten op de eigen gemeentelijke organisatie. Deze maatregelen bieden een goede basis voor de

(energetische) verduurzaming daarvan. Om die reden worden in het uitvoeringsprogramma geen aanvullende maatregelen op dit vlak voorgesteld, maar de bestaande voorgenomen maatregelen (zoals opgenomen in het bestaande uitvoeringsprogramma klimaatbeleid BEL) geïntegreerd.

In bijlage VI is een overzicht opgenomen van de concrete acties bij elk van de genoemde onderdelen. Deze acties van Eemnes zijn, zeker in vergelijking met de plannen van het jaar daarvoor, ambitieus. In het plan wordt bovendien een prognose gemaakt van de met dit plan te realiseren van CO_2-reductie.

In totaal leidt dit tot de ambitie dat de gemeente in 2020 15% CO2-reductie moet hebben gerealiseerd.
Een jaar terug was de ambitie van de gemeente Eemnes om in 2013 3% reductie te hebben gerealiseerd. Weliswaar is de periode langer (tot 2020), maar het mag duidelijk zijn dat 15% reductie in 2020 blijk geeft van een sterk toegenomen ambitie.[3] Naar mening van betrokkenen kan de toegenomen ambitie van de gemeente worden toegeschreven aan een sterke betrokkenheid bij het klimaatbeleid van enkele raads- en commissieleden in deze gemeente, die wordt gesteund door een meerderheid van de raad.

Uit het overzicht in bijlage VI blijkt dat Eemnes zich richt op zowel de inwoners als de bedrijven in de gemeente. In de gemeente Eemnes zijn er warmtescans van huizen uitgevoerd, waarbij de nadruk ligt op het onderscheiden van de mogelijkheden om warmteverlies zoveel als mogelijk te voorkomen. Door voorbeeldscans te maken van typen huizen die in de gemeente veel voorkomen en daarover in lokale kranten te berichten, worden inwoners aangemoedigd om maatregelen te nemen. Ook zijn de bevindingen tijdens voorlichtingsavonden aan inwoners gepresenteerd. Naar deze avonden komen zo'n 2 à 5% van de bezitters van de huizen waar voorbeeldscans van zijn gemaakt.

Om energiebesparende maatregelen te kunnen uitvoeren, kunnen inwoners en ondernemers van Eemnes een beroep doen op een duurzaamheidslening van de gemeente Eemnes.
Daarnaast stelt de gemeente de bevindingen uit het eigen programma 'Energie in Beeld' aan inwoners en ondernemers ter beschikking. Hierdoor kan aan bewoners en bedrijven worden getoond hoe hun energieverbruik zich ontwikkelt en welke effecten maatregelen zoals zonnepanelen hebben.

2.3 Beschikbare subsidies en leningen

Blaricum en Laren
In het Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid staat opgenomen dat de gemeenten Blaricum en Laren subsidie verstrekken voor energiemaatregelen in bestaande woningen. De verstrekking van deze subsidies gebeurt feitelijk op basis van een regeling van de provincie Noord-Holland, die hiertoe bedragen verstrekt aan gemeenten. In essentie betreft de regeling dat de gemeente een subsidie verstrekt aan particulieren als zij energiebesparende maatregelen met betrekking tot hun woning treffen. Het moet gaan om maatregelen die op een vooraf vastgestelde lijst staan. De subsidie bedraagt maximaal 50% van de totale investering, tot een maximum van € 500,- in Blaricum en € 1.000 in Laren.

---

[3] Overigens had de raad in eerste instantie de ambitie geformuleerd om tot een reductie van 25% te komen. In het uitvoeringsprogramma stelt het College echter dat een reductie van 15% realistischer is. Met het vaststellen van het uitvoeringsprogramma is daarmee besloten om te streven naar een reductie van 15%.

De provincie Noord-Holland heeft gemeente Blaricum voor 2011 € 3.664 aan subsidie toegekend. In het jaar 2011 heeft de gemeente Blaricum vrijwel hetzelfde bedrag (op € 24,- na) aan subsidies uitgekeerd aan inwoners die een aanvraag hadden ingediend. Deze subsidie is verstrekt aan tien inwoners. De verstrekte bedragen variëren van € 113,- tot € 500,-. De subsidies hebben betrekking op spouwmuurisolatie, vloerisolatie en het aanbrengen van HR-glas. Bij aanvang van de regeling had de gemeente bovenop de door de provincie verstrekte subsidie ook uit eigen middelen € 1.336 beschikbaar gesteld. Hiervan is geen gebruik gemaakt, aangezien de aanvragen binnen het door de provincie beschikbare bedrag zijn gebleven.

Van negen inwoners van Blaricum is hun aanvraag afgewezen. In één geval was de reden dat de aanvraag niet voldeed aan de vereisten. Twee inwoners vroegen subsidie aan voor een reeds gerealiseerde maatregel. Zes belangstellenden hebben uiteindelijk zelf hun plannen niet binnen de gestelde termijn doorgezet, waardoor hun verzoek niet meer opportuun was en werd afgewezen.

De provincie Noord-Holland heeft gemeente Laren voor 2011 € 4.402 aan subsidie toegekend. In het jaar 2011 heeft de gemeente Laren ditzelfde bedrag aan subsidies uitgekeerd aan elf inwoners die een aanvraag hadden ingediend. De toegekende bedragen variëren van € 79,- tot € 1.000,- Naast spouwmuurisolatie en HR-glas worden er ook subsidies toegekend voor het aanbrengen van zonnepanelen en voor de aanschaf van een houtgestookte Cv-ketel.

Van 13 inwoners van Laren is hun aanvraag afgewezen. In twee gevallen was dat omdat de aanvragers niet (tijdig) hun voornemen in uitvoering hebben genomen. Vijf aanvragers hadden de energiebesparende maatregel al voor de aanvraag gerealiseerd, en voldeden daarom niet aan de gestelde voorwaarden. Twee aanvragen voldeden niet aan de vereisten. Vier inwoners van Laren deden hun aanvraag toen de subsidiepot al 'leeg' was.

Na 2011 zijn er tot 1 oktober 2013 in deze gemeenten geen nieuwe subsidies beschikbaar gekomen.
Per 1 oktober 2013 kunnen inwoners van Blaricum en Laren wederom energiesubsidie aanvragen bij hun gemeente. Ook deze subsidiebudgetten zijn afkomstig van de provincie Noord-Holland. De subsidiebudgetten bedragen in 2013 € 22.059 voor Blaricum en € 25.054 voor Laren. Ten tijde van het onderzoek was over de aanvragen, toekenningen en afwijzingen nog geen informatie beschikbaar.

De gemeenten Blaricum en Laren hebben geen subsidies op het gebied van energiebesparende maatregelen voor ondernemers beschikbaar.

Eemnes
De gemeente Eemnes ontvangt geen subsidie van de provincie Utrecht. De provincie Utrecht biedt geen met de provincie Noord-Holland vergelijkbare provinciale subsidieregeling aan.

In het kader van het aanvullende klimaatbeleid van de gemeente Eemnes is in 2011 door de gemeente zelf € 600.000 vrijgemaakt voor duurzaamheidsleningen aan inwoners. Hiervan is tot de zomer van 2013 € 23.174 aan duurzaamheidsleningen verstrekt. Naar de mening van de betrokken ambtenaren is het beperkte gebruik van de leningen te verklaren doordat geïnteresseerde burgers energiebesparende maatregelen liever zelf financieren dan dat ze een lening bij de gemeente sluiten. Gezien het geringe gebruik van de lening heeft de gemeente het voornemen om de inrichting van de regeling in 2014 te heroverwegen.

De BEL-gemeenten ontvangen geen subsidie om energiemaatregelen binnen de eigen organisaties te financieren.

2.4 Toekomstig beleid en activiteiten

Blaricum en Laren
In mei 2013 hebben Blaricum en Laren een gezamenlijk milieubeleidsplan opgesteld. Hierin zijn de duurzaamheidsambities van deze gemeenten voor de aankomende jaren opgenomen. Dit voorgenomen beleid bestendigt vooral de keuzes van de afgelopen jaren. Het streven naar het terugdringen van de CO_2-uitstoot is één van de onderdelen. In het plan is opgenomen dat de gemeenten Blaricum en Laren met hun beleid in 2020 een reductie van 2% in de uitstoot van CO2 willen hebben gerealiseerd ten opzichte van 2009. Deze 2% komt bovenop de al in 2009 geformuleerde doelstelling dat de gemeenten in de periode 2009 – 2013 1 tot 3% reductie in de CO_2-emissie wilden realiseren.

Eemnes
Het door de gemeente Eemnes in 2011 vastgestelde Uitvoeringsprogramma heeft betrekking op de periode 2012 – 2020. Dit uitvoeringsprogramma is, zoals al eerder vermeld, ambitieuzer dan het voorgenomen beleid van Blaricum en Laren.

In het kader van een omvangrijk regionaal project hebben de BEL-gemeenten onlangs samen met enkele andere regiogemeenten een overlegplatform in het leven geroepen. In dit platform kunnen regionale bedrijven die actief zijn in energiebesparing elkaar ontmoeten en, waar mogelijk en opportuun, afspraken maken over samenwerking. Gezamenlijk kunnen deze bedrijven zich, met behulp van de gemeenten, presenteren aan de regionale en lokale gemeenschap. De regiogemeenten dragen er zo aan bij dat er contacten worden gelegd tussen bedrijven en bewoners. Medio oktober 2013 wordt de website van dit platform actief. Dit project wordt mede ondersteund met een subsidie van de provincie.[4]

2.5 Monitoring en evaluatie

Het monitoren en evalueren van het klimaatbeleid kan op twee niveaus plaatsvinden. Allereerst betreft dat het monitoren van het voorgenomen beleid. Worden de door de gemeenten voorgenomen acties daadwerkelijk uitgevoerd? Bijlagen V en VI bevatten de overzichten van de voorgenomen activiteiten, waarbij bijlage V ook informatie bevat over de uitvoering. Bijlage VI heeft betrekking op het (aanvullende) uitvoeringsprogramma van Eemnes dat een loopduur heeft vanaf 2012 tot 2020. Het is erg vroeg om nu al te bepalen of en in welke mate deze activiteiten in uitvoering zijn genomen.
Aanvullend in deze paragraaf wordt de sturing van het beleid door de gemeentelijke organisatie beschreven.

Naast deze beschrijving van het gemeentelijk beleid en de daaronder vallende activiteiten, is er een tweede niveau van monitoren en evaluatie. In eerste instantie hebben de drie gemeenten de ambitie geformuleerd om in 2013 3% reductie in de CO_2-uitstoot te hebben gerealiseerd. Eemnes heeft de ambitie opgeschroefd en wil

[4] Voorgenomen doelen zijn om in drie jaar tijd 2500 tot 4000 woningen in de regio energiezuiniger te maken. Tevens worden er warmtescans gemaakt van woningen in elke regiogemeente, er komt een webviewer waarop voor woningeigenaren is te zien of het plaatsen van zonnepanelen opportuun is en er komt een duurzame huizenroute.

in 2020 15% reductie realiseren. Naast monitoren van ontwikkelde beleidsactiviteiten, kan ook worden onderzocht in hoeverre de CO_2-uitstoot daadwerkelijk is verminderd. Op de realisatie van deze ambities wordt aan het einde van deze paragraaf teruggekomen.

Beleidssturing en monitoring
Bij de start van de activiteiten in het kader van het Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid hadden de inhoudelijk betrokken ambtenaren en de 'beleidsregisseurs' elke twee tot drie maanden overleg over de voortgang . Daarnaast was er sprake van een Portefeuillehoudersoverleg Milieu per gemeente, dat ongeveer één keer per maand plaatsvond. Vanaf september 2012 is besloten tot een gezamenlijk maandelijks overleg tussen de betrokken ambtenaren, de beleidsregisseurs en de portefeuillehouders. Van belang is om vast te stellen het overleg het 'brede' milieubeleid betreft waarvan het klimaatbeleid één van de onderwerpen is. Ook worden onderwerpen als geluidoverlast en bodemverontreiniging besproken.
In deze overleggen komen maandelijks periodieke overzichten over de voortgang van projecten uit het Uitvoeringsprogramma aan bod. Ook worden de resultaten van het Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid besproken. De verkregen inzichten kunnen er toe leiden dat er bijstelling plaatsvindt van afgesproken acties, hetgeen in de praktijk al heeft plaatsgevonden. In bijlage V zijn deze aanpassingen vermeld.
Met het oog op het voortgangsoverleg houden de betrokken ambtenaren een schema bij waarin de projecten en de resultaten worden gevolgd. Over de ontwikkelingen in de periode 2012 – 2013 is een uitgebreid verslag opgesteld, dat verwerkt is in bijlage V.

De door de gemeenten ingezette acties zijn vooral gericht op bewustwording bij inwoners, het bevorderen van gedragsveranderingen en het geven van besparingstips. In de praktijk is niet bekend hoeveel mensen daadwerkelijk duurzamer gaan handelen en hoeveel effect dat heeft op de nagestreefde CO_2-reductie. Zo is onbekend hoeveel van de aanwezigen bij de voorlichtingsbijeenkomsten de tips daadwerkelijk in de praktijk brengen.

Blaricum en Laren publiceren jaarlijks een milieujaarverslag. Dit verslag bevat een overzicht van de activiteiten die in het kader van het klimaatbeleid zijn ontwikkeld. Dit milieujaarverslag is steeds zonder verdere gedachtewisseling of discussie door de raden van deze gemeente vastgesteld.

In Eemnes wordt er vaker over de ontwikkelde activiteiten aan de raad of de desbetreffende raadscommissie gerapporteerd. Zo is sinds mei 2012 de voortgang van het beleid zes keer in de raadscommissie aan de orde geweest. Deze actieve en frequentie informatieverstrekking wordt mede bepaald door het gegeven dat er bij enkele raads- en commissieleden veel belangstelling bestaat voor de ontwikkelingen en resultaten.

In de praktijk wordt door de betrokken ambtenaren geconstateerd dat Laren en Blaricum graag gebruik maken van de inzet van Eemnes. Zowel het ambtelijk team als de verantwoordelijke bestuurders zien de meerwaarde van de wisselwerking tussen de gemeenten en het enthousiasme van Eemnes.

Monitoring van de CO_2-reductie
Bij de voorbereiding van het klimaatbeleid hebben de gemeenten vastgesteld hoeveel CO_2-uitstoot er binnen hun gemeenten plaatsvindt. De bevindingen zijn in het eerste hoofdstuk van deze notitie al vermeld. Voor de voorgestelde maatregelen is op basis van bekende rekenmodellen bepaald welke reductie daarmee kan worden gerealiseerd. Dat geldt eveneens voor de nadien door Eemnes vastgestelde hogere ambitie, om tot een reductie van 15% in 2020 te komen.

Nadien hebben de gemeenten afgezien van daadwerkelijke metingen van de CO_2-uitstoot. De belangrijkste overweging hierbij is dat het onmogelijk is om van eventueel vast te stellen veranderingen in de CO_2-uitstoot vast te stellen welke het gevolg zijn van het gemeentelijk beleid. Er zijn allerlei voor de gemeenten onbeïnvloedbare factoren. Zo heeft de economische crisis invloed op de bedrijvigheid en de daarmee gepaard gaande uitstoot van CO_2 door bedrijven. Verder kan weliswaar worden vastgesteld hoeveel inwoners deelnemen aan activiteiten van gemeenten (zoals het bezoeken van voorlichtingsavonden over energiebesparing), maar onbekend is hoeveel van de bezoekers de adviezen in de praktijk brengen. Bovendien kunnen mensen die dat wel doen, hun buren motiveren om hun voorbeeld te volgen, een extra reden waarom onbekend is wat het effect is van dergelijke activiteiten. Hierdoor kan in feite niet worden vastgesteld hoeveel bewoners, vanwege gemeentelijke (voorlichtings-)activiteiten overgaan tot energiebesparing en tot hoeveel reductie in de CO_2-uitstoot dit bijdraagt. Mede vanwege de kosten die een CO_2-scan met zich meebrengen, in het licht van het beschikbare budget, is afgezien van nieuwe metingen.

Gezien het feit dat er na de nulmeting van 2008 geen metingen met betrekking tot de CO_2-uitstoot plaatsvinden is onbekend of en in welke mate de gestelde ambities worden gerealiseerd.

2.6 In landelijk perspectief

In 2011 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu onder de titel 'Werk maken van Klimaat' de Klimaatagenda 2011-2014 uitgebracht. In dit document wordt geconstateerd dat de in EU-verband overeen gekomen ambities met betrekking tot klimaat en duurzaamheid 20% CO2-reductie en 14% duurzame energie in 2020 betreffen. In maart 2011 heeft de Europese Commissie de 'Low-carbon Roadmap 2050' gepubliceerd met een lange termijn perspectief. Ambitie is te komen tot 80 tot 95% CO2-reductie in 2050 ten opzichte van 1990. De ambities van Blaricum en Laren, 3% CO_2- reductie in 2013 en daarbovenop 2% reductie in 2020, steken bij deze landelijke streefcijfers mager af. De ambities van Eemnes benaderen de landelijke streefcijfers. Daarbij past wel de kanttekening dat middelen en regelgeving op Rijks- en Europees niveau uiteraard omvangrijker zijn dan op gemeentelijk niveau en daarom is er op Rijks- en Europees niveau meer armslag om ambitieuze doelstellingen te formuleren.
In de genoemde klimaatagenda wordt vermeld dat 95% van de gemeenten klimaatbeleid in de Collegeprogramma's heeft opgenomen. Tot deze 95% behoren Blaricum, Eemnes en Laren. In diezelfde Klimaatagenda wordt ook aangegeven dat er verschillende gemeenten zijn met hogere ambities. Zo zijn er 75 gemeenten die de ambitie tot 'klimaatneutraliteit' hebben geformuleerd en daar beleid op ontwikkelen. Onder de noemer 'koplopersgemeenten' worden de overwegend grotere gemeenten Haarlemmermeer, Eindhoven, Breda, Tilburg, Amersfoort, Nijmegen, Leeuwarden, Zwolle, Rotterdam en Amsterdam genoemd. De klimaatagenda bevat beschrijvingen van de in deze gemeenten genomen initiatieven. Incidenteel worden ook projecten genoemd in gemeenten van de schaal van Blaricum, Eemnes of Laren.

Met de ambitie om in 2020 15% CO_2-reductie te hebben gerealiseerd behoort Eemnes niet tot de koplopersgemeenten. De ambities- van Blaricum en Laren zijn in dat licht bescheiden.

Sinds de publicatie van deze klimaatagenda hebben meer en meer gemeenten te maken gekregen met de consequenties van de financiële en economische crisis. Dit uit zich veelal in de noodzaak tot bezuinigen. Het terugschroeven van de ambities op het terrein van het klimaatbeleid is in die context geen ongebruikelijke invulling van de bezuinigingen Uit de 'Onderzoeksrapportage Gemeentelijke Barometer Fysieke Leefomgeving' van VNG en Royal Haskoning DHV van juni 2013 komt naar voren dat ongeveer een derde van de gemeenten die doelstellingen op het terrein van het klimaatbeleid, deze vanwege de noodzaak tot bezuinigen naar

beneden bijstellen. Zoals hierboven beschreven geldt dit niet voor Blaricum, Eemnes en Laren. Blaricum als Laren hebben hun doelstellingen in geringe mate naar boven bijgesteld, Eemnes heeft de ambities fors opgeschroefd.
De genoemde 'Gemeentelijke Barometer' laat zien dat de activiteiten die Blaricum en Laren ontwikkelen vrij gebruikelijk zijn bij andere gemeenten. De top 5 in het onderzoek zijn namelijk het geven van voorlichting, het collectief inkopen van zonnepanelen, het subsidiëren van energiezuinig bouwen, het oprichten van een lokaal energieplatform en het verstrekken van leningen.

3. Conclusies

De beantwoording van de deelvragen is als volgt:

1. *Welke ambities en welk beleid hebben de drie gemeenten met betrekking tot het klimaatbeleid?*
   In 2009 hebben alle drie de gemeenten de ambitie geformuleerd om in de periode 2009 – 2013 1 tot 3% reductie in de CO2-uitstoot te realiseren. In 2011 heeft de gemeente Eemnes de ambitie opgeschroefd. Deze gemeente wil in 2020 15% reductie in de CO2-emissie ten opzichte van 2009 hebben gerealiseerd. In 2013 hebben Laren en Blaricum de ambitie vastgelegd om in 2020 een extra 2% reductie te hebben gerealiseerd ten opzichte van 2009. Deze ambitie komt bovenop de reductie die de gemeenten in de periode 2009-2013 al wilden realiseren.
2. *Welke activiteiten ondernemen de drie gemeenten om hun inwoners en ondernemers te stimuleren om een bijdrage te leveren aan het klimaatbeleid?*
   De gemeenten ondernemen activiteiten die zich vooral concentreren op het geven van voorlichting, besparingstips en het stimuleren van bewustwording bij burgers en ondernemers.
3. *In hoeverre zijn er subsidies beschikbaar op het gebied van klimaatbeleid, voor zowel gemeenten als voor inwoners en ondernemers?*
   In 2011 werd aan de gemeenten Blaricum en Laren een provinciale subsidie ter beschikking gesteld, waar inwoners gebruik van konden maken. Het beschikbare budget is destijds geheel uitgegeven. Per 1 oktober 2013 kunnen inwoners opnieuw subsidie aanvragen bij de gemeenten Blaricum en Laren. Het betreft wederom een budget dat door de provincie Noord-Holland ter beschikking is gesteld. In Eemnes zijn gedurende de onderzoeksperiode geen subsidies aan inwoners of ondernemers ter beschikking gesteld. Inwoners kunnen voor energiebesparende maatregelen wel leningen afsluiten bij de gemeente. Hiervan wordt weinig gebruik gemaakt. Voor de gemeentelijke organisaties zelf zijn geen subsidiegelden beschikbaar.
4. *In welke mate wordt het klimaatbeleid gemonitord en geëvalueerd door de gemeenten?*
   Bij de gemeenten is bekend welke activiteiten in het kader van het klimaatbeleid worden ontwikkeld. In het voor alle BEL-gemeenten gecombineerde overleg van portefeuillehouders, beleidsregisseurs en betrokken ambtenaren worden de activiteiten maandelijks besproken en vindt waar nodig bijstelling plaats. In Blaricum en Laren wordt in het milieujaarverslag jaarlijks verslag uitgebracht aan de raad over afgeronde activiteiten. Het milieujaarverslag bevat ook informatie over andere onderwerpen zoals bodemkwaliteit of milieu-educatie. De verslaglegging over de voortgang van het klimaatbeleid is wat dat betreft betrekkelijk beperkt en fragmentarisch. In Eemnes wordt er ook tussentijds aan de raad(scommissie verslag gedaan over de ontwikkelde activiteiten.
   Over de realisatie van de overkoepelende ambitie, de reductie van CO2-uitstoot, zijn geen gegevens bekend. In 2009 heeft een nulmeting plaatsgevonden, maar deze is nadien niet herhaald.
5. *Hoe verhoudt het klimaatbeleid van de BEL-gemeenten zich ten opzichte van vergelijkbare gemeenten?*
   De ambities van Eemnes met betrekking tot het reduceren van CO2-uitstoot liggen boven de landelijke streefcijfers. Maar daarmee is Eemnes nog geen 'koplopergemeente', al moet tegelijkertijd worden vastgesteld dat 'koplopergemeenten' over het algemeen wezenlijk groter zijn dan Eemnes. Het ambitieniveau van het beleid in Blaricum en Laren ligt ruim onder de landelijke streefcijfers.

De genoemde deelvragen staan alle ten dienste van de beantwoording van de hoofdvraag bij deze korte toets. Deze vraag luidt:

- *In hoeverre worden de doelstellingen van de gemeenten Blaricum, Eemnes en Laren op het gebied van het klimaatbeleid gehaald?*

Het antwoord op deelvraag 4 geeft al aan dat in essentie geen antwoord kan worden gegeven op de hoofdvraag. Het is immers niet bekend in hoeverre de gemeenten er in slagen om de uitstoot van CO_2, in lijn met de gestelde doelen, te reduceren. Binnen de ambtelijke organisatie wordt nauwgezet bijgehouden welke van de in het kader van het klimaatbeleid voorgenomen acties daadwerkelijk in uitvoering zijn genomen. Het valt op dat hierover aan de raad slechts in beperkte mate verslag wordt gedaan. In de diverse milieujaarverslagen van de betrokken gemeenten is de verslaglegging over de ondernomen en afgeronde acties slechts een korte paragraaf te midden van verschillende andere milieu-onderwerpen. In de betreffende paragraaf wordt louter gemeld welke acties zijn afgerond.[5] Daaruit is niet af te leiden of en in welke mate deze acties daadwerkelijk een bijdrage hebben geleverd aan de nagestreefde reductie van de CO_2-uitstoot. Dat impliceert eveneens dat de raad niet kan bepalen of de gemeente met betrekking tot de gestelde doelen op koers ligt. Evenmin zijn er na 2009 praktijkmetingen verricht, waaruit af te leiden zou kunnen worden of de CO_2-uitstoot daadwerkelijk afneemt.
De raad wordt daarmee slechts in beperkte mate geïnformeerd over de voortgang bij de uitvoering van het klimaatbeleid. Voor de betrokken raden is het dientengevolge niet mogelijk is om het beleid in de volle omvang te controleren en uiteindelijk te beoordelen.
Afsluitend kan worden geconstateerd dat in 2009 de BEL-gemeenten zich wat het terugdringen van de CO_2-uitstoot betreft meetbare, maar bescheiden doelstellingen hebben gesteld. Eemnes heeft kort na aanvang de ambities flink opgeschroefd. Zelfs met de gestegen ambities behoort Eemnes daarmee in landelijk perspectief niet tot de koplopers.
Het is momenteel voor de betrokken raden niet mogelijk om te bepalen wat in de praktijk terecht komt van de gestelde doelen.

Gezien deze bevindingen beveelt de Rekenkamercommissie van de gemeenten van Blaricum, Eemnes en Laren aan dat de raden van deze gemeenten uitgebreider worden geïnformeerd. Zij dienen geïnformeerd te worden over zowel de voortgang van de voorgenomen activiteiten in het kader van het klimaatbeleid als over de verwachte bijdrage van deze activiteiten aan de reductie van de CO_2-uitstoot. Alleen dan kunnen de betrokken raden controleren of de gestelde doelen worden gerealiseerd. De Rekenkamercommissie wil daarbij benadrukken dat de effecten van inspanningen niet gemeten hoeven worden, daarvoor zijn de budgetten te beperkt, maar van afgeronde activiteiten kan de impact wel geturfd worden.
Daarnaast kan in de verantwoording expliciet ruimte voor inkoop worden ingeruimd. Vanaf 2015 zal inkoop

[5] Een bijzonder gegeven is dat één van de oorspronkelijke doelstellingen luidde dat in 2010 75% van de inkoop door de gemeenten duurzaam zou plaatsvinden, en in 2015 100%. In de milieujaarverslagen is daarover vervolgens alleen nog terug te vinden dat in 2015 100% van de inkoop duurzaam dient plaats te vinden, en dat betrokken ambtenaren om dat te bereiken in 2011 een cursus duurzaam inkopen hebben gevolgd.

voor 100 procent duurzaam moeten geschieden: is dat inderdaad het geval en wat betekent dat voor de klimaatdoelstellingen?

Bijlagen

Bijlage I – Normenkader

Bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van het volgende normenkader:

Onderzoeksaspect	Norm
Beleid	De gemeenten hebben beleid op het gebied van energiebesparing vastgesteld. De doelstellingen van het beleid, alsook de bijbehorende beoogde resultaten en activiteiten, zijn concreet geformuleerd. De voortgang en de resultaten van het energieduurzaamheidsbeleid worden periodiek gemonitord en geëvalueerd door de gemeenten.
Uitvoering	De gemeenten stimuleren inwoners en ondernemers actief om energiebesparende maatregelen te nemen. De gemeenten maken gebruik van subsidies om energiebesparende maatregelen te kunnen nemen. De gemeenten stellen aan inwoners en ondernemers subsidies beschikbaar om energiebesparende maatregelen te kunnen nemen.

Bijlage II – Werkwijze

Voor het uitvoeren van de korte toets is de volgende werkwijze gehanteerd:

1. Stap 1: Documentanalyse. In bijlage IV staat een overzicht van de bestudeerde documentatie.
2. Stap 2: Interviews met de met de bij het duurzaamheidsbeleid betrokken personen uit de ambtelijke organisatie van de BEL-combinatie en de betrokken beleidsregisseurs. In bijlage III staat een overzicht van de geïnterviewde personen.
3. Stap 3: Analyse en opstellen (concept)notitie. De resultaten van de voorgaande stappen zijn geanalyseerd en beschreven in voorliggende notitie. De conceptnotitie is voor ambtelijk wederhoor aangeboden aan de gemeentesecretaris van de BEL-combinatie. De ambtelijke reacties hebben wij verwerkt in een definitieve notitie met conclusies.

Bijlage III – Geïnterviewde personen

#	Datum	Naam	Organisatie
1.	22 augustus 2013	Mw. H. Rietdijk-Vellinga	BEL-combinatie
2.	22 augustus 2013	Mw. Y. van Zwieten	BEL-combinatie
3.	22 augustus 2013	Dhr. J. van Kooten	BEL-combinatie
4.	12 september 2013	Marjolein van der Marel	Beleidsregisseur Blaricum
5.	12 september 2013	Brechje Binkhorst	Beleidsregisseur Laren
6.	12 september 2013	Bop Epema	Beleidsregisseur Eemnes
7.	12 september 2013	Feike van der Zandt	Klimaatcoördinator Eemnes

Bijlage IV – Bestudeerde documentatie

#	Documentnaam	Datum
	Startdocument Klimaatbeleid	2009
	Startdocument collegebesluit en besluit raad Laren	9 november 2009
	Startdocument collegebesluit en besluit raad Blaricum	9 november 2009
	Startdocument collegebesluit en besluit raad Eemnes	9 november 2009
	Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid B(laricum), E(emnes) en L(aren)	2010
	VS voortgang uitvoeringsprogramma 20110321	21 maart 2011
	VS voortgang uitvoeringsprogramma 20110526	26 mei 2011
	Collegevoorstel verordening energiesubsidie Blaricum	1 augustus 2011
	Collegevoorstel verordening energiesubsidie Laren	3 augustus 2011
	Raadsvoorstel verordening energiesubsidie Blaricum	20 september 2011
	Raadsvoorstel nr. 2011 – 48 Verordening energiesubsidie bestaande woningen	27 september 2011
	Verordening energiesubsidie Blaricum	2011
	Definitieve lijst subsidieverlening Blaricum	2011
	Verordening energiesubsidie bestaande woningen Laren	2011
	Definitieve lijst subsidieverlening Laren	2011
	Klimaatbeleid Eemnes 2012-2020 Aanvullend uitvoeringsprogramma	September 2011
	VS voortgang uitvoeringsprogramma 20111110	10 november 2011
	Voortgangsoverleg klimaatbeleid: samenvatting belangrijkste punten	8 maart 2012
	03272012 Brief aanvraag vaststelling provinciale subsidie Laren	27 maart 2012
	03282012 Brief aanvraag vaststelling provinciale subsidie Laren	28 maart 2012
	Oplegnotitie voor PHO milieu en wonen	19 december 2012
	BW 20130429 Verordening energiesubsidie bestaande woningen gemeente Blaricum 2013-2016	29 april 2013

BW 20130429 Raadsvoorstel verordening energiesubsidie bestaande woningen gemeente Blaricum 2013-2016	29 april 2013
BW 20130429 Verordening energiesubsidie bestaande woningen gemeente Blaricum 2013-2016 energiesubsidielijst	29 april 2013
BW 20130429 Verordening energiesubsidie bestaande woningen gemeente Blaricum 2013-2016 collegevoorstel	29 april 2013
Raadsvoorstel nr. 2013 – 18 Milieubeleidsplan 2013 – 2016 en Milieuprogramma 2013	21 mei 2013
Milieubeleidsplan Blaricum en Laren 2013-2016	Mei 2013
Bijlage 1 Lijst controle inrichtingen 2013	2013
Bijlage 2 Uitvoeringsprogramma Blaricum 2013	2013
Memo stavaza uitvoeringsprogramma klimaatbeleid	Mei 2013
20130910 Memo stavaza klimaatbeleid 12 augustus 2013	12 augustus 2013
20130910 Bijlage 1 Overzicht acties klimaatbeleid 12 augustus 2013	12 augustus 2013
121004 Memo stavaza uitvoeringsprogramma klimaatbeleid	

Bijlage V – Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid – Ingezette acties

Deze bijlage bevat de stand van zaken van de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid. De stand wordt gegeven per augustus 2013 en ziet er als volgt uit:

Uitvoeringsprogramma deel A: Projecten BEL-breed

Nr. deel A	Activiteiten	Afgerond	Motivering bij niet afronding
1.2.1	Overschakelen naar groene energie	X	
1.2.2	Energiezuinige openbare verlichting		Beleidsplan openbare verlichting is nog in de maak (is verantwoordelijkheid team Openbare Ruimte).
1.2.3	Campagne 'Fietsen scoort'		In plaats hiervan is ervoor gekozen om de Meetlat OpZuinig huis aan huis te laten bezorgen en om iemand in te huren om te werken aan het regionale energiebesparingsproject. Hiertoe is besloten tijdens het PHO over klimaatbeleid op 27 februari 2012. Beide zaken zijn uitgevoerd.
1.2.4	Compenseren CO2-uitstoot bedrijfsvoering	X	
1.2.5	Elektrische dienstfietsen of klimaatkrant		In plaats hiervan is ervoor gekozen om de Meetlat OpZuinig huis aan huis te laten bezorgen en om iemand in te huren om te werken aan het regionale energiebesparingsproject. Hiertoe is besloten tijdens het PHO over klimaatbeleid op 27 februari 2012. Beide zaken zijn uitgevoerd.
2.2.1	Cursus duurzaam inkopen	X	

2.2.2	Meer bekendheid duurzaam inkopen creëren binnen organisatie.	X	
3.2.1	Meer Met Minder promoten	X	
3.2.2	Menukaart Duurzaam Bouwen	X	
3.2.3	Energieloket	X	
4.2.1	Afspraken maken met woningcorporaties	BL	Voor Eemnes vindt er nog bestuurlijk overleg plaats over de prestatieafspraken met de woningcorporatie.
5.2.1	Alternatieve brandstoffen	X	
5.2.2	Stimuleren gebruik fiets		Tijdens het PHO over klimaatbeleid op 27 februari 2012 is besloten om de uren voor dit project in te zetten voor het project 'Nacht van de Nacht'. Dit project zal elk jaar in het najaar worden uitgevoerd.
5.2.2	Meedoen met de campagne 'Met Belgerinkel naar de Winkel'		De landelijke campagne waar dit project aan is gekoppeld bestaat niet meer sinds 2012. Daarom is dit project komen te vervallen.

Uitvoeringsprogramma Deel B: projecten in Blaricum

Nr. deel B	Activiteiten	Afgerond	Motivering bij niet afronding
1.2.1	Klimaatafspraak en uitvoering subsidieregeling	X	
1.2.2	Tergooi Ziekenhuis		De geplande nieuwbouw van het Tergooi Ziekenhuis is niet doorgegaan. Daarom is dit project komen te vervallen.
1.2.3	Blaricummermeent	X	
1.2.4	Specifiek parkeerbeleid	X	

Uitvoeringsprogramma Deel B: projecten in Eemnes

Nr. deel B	Activiteiten	Afgerond	Motivering bij niet afronding
2.2.1	Duurzaamheid Zuidpolder	Deels	Onderzoek naar haalbaarheid van de WKK op biogas is uitgevoerd. Naar aanleiding hiervan heeft de raad besloten om niet te kiezen voor WKK op biogas.
2.2.2	Subsidieregeling provincie Utrecht		Subsidieregeling was snel uitgeput dus daarom project niet uitgevoerd.
2.2.3	Verminderen CO2-uitstoot bedrijven	X	

Uitvoeringsprogramma Deel B: projecten in Laren

Nr. deel B	Activiteiten	Afgerond	Motivering bij niet afronding
3.2.1	Klimaatafspraak en uitvoering subsidieregeling	X	
3.2.2	Verminderen CO2-uitstoot bedrijven		Voor Laren is dit project nog niet uitgevoerd.
3.2.3	Onderzoeken mogelijkheden duurzaam bouwen verbouwing gemeentehuis	X	

3.2.4	Specifiek parkeerbeleid		Voor Laren is tijdens het PHO over klimaatbeleid op 27 februari 2012 ervoor gekozen om de uren voor dit project in te zetten op andere milieuprojecten.

Bijlage VI – Aanvullend Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid Eemnes

Deze bijlage bevat een overzicht van de door de gemeente Eemnes voorgenomen activiteiten als uitvloeisel van het *Aanvullend Uitvoeringsprogramma Klimaatbeleid Eemnes*.

Actieplan bestaande woningbouw	Sluiten convenant met woningcorporatie
	Periodieke afstemming over uitvoering convenant
	Maken thermografische dakscans
	Communicatie over energiebesparingen bestaande woningen in lokale media
	Organiseren bewonersavonden met betrokken stakeholders
	Afspraken lokale aannemers / installateurs over totaalaanbod woningverbetering
	Afspraken met makelaars over communicatie aanbod woningen in relatie tot energiezuinigheid en financiële effecten woonlasten
	Ontwikkelen en beschikbaar stellen financiële instrumenten (o.m. duurzaam renovatiefonds)
	Opzetten energie- en duurzaamheidsloket
	Trainen van personeel op gebied van duurzaam bouwen
Eemnes in de Zon	Uitnodigen installateurs voor aanbieden totaalaanbod
	Publicatie / communicatie over aanbod installateurs
	Samenwerking met financiële instelling voor totaalaanbod
	Onderzoek geschiktheid dakoppervlak van eigen gebouwen
	Onderzoek financieren of leasen dakoppervlak voor zonnepanelen
	Realisatie zonnepanelen op eigen gebouwen
	Onderzoek geschiktheid dakoppervlak scholen en eventueel sportinstellingen
	Afspraken maken schoolbestuur voor beschikbaar stellen daken
	Realisatie zonnepanelen daken scholen en sportinstellingen
	Ontwikkelen totaalaanbod woningen
	Jaarlijkse update installateurs op website
Stimulering bio-energie	Sluiten van intentieovereenkomst met kundig ontwikkelaar en exploitant van bio-energie installaties
	Duidelijkheid over ruimtelijke component bio-energieinstallaties
	Mogelijk maken inzet kleinschalige vergisters in bestemmingsplan buitengebied
Duurzaam werken in Eemnes	Aanstellen van duurzaamheidscoach
	Bezoeken en informeren bedrijven over mogelijkheden energiebesparing, duurzame energie en duurzame mobiliteit
	Opstellen maatwerkadviezen bezochte bedrijven
	Opzetten energie- en duurzaamheidsloket
	Trainen van personeel op het gebied van duurzame bedrijfsvoering